

פרשת אמור

מועדי ה' אשר תקראו אותם מקראי קודש... ששת ימים תעשה מלאכה וכו'.

הקושיא ידוע מה ענין שבת אצל מועדות.

ויש לפרש על דרך רמז. דהנה, המספר של הימים טובים הם ששה ימים. ב' של פסח, א' של שבועות, א' של ראש השנה, וב' של סוכוס. ובכל יום טוב מותר לעשות מלאכה של צורך אוכל נפש. וזאת הוא הכוונה, דקאי הכל על המועדות. ששת ימים דהיינו כל ימי המועדות תעשה מלאכה לצורך אוכל נפש, אבל וביום השביעי דהיינו יום כיפור שבת שבתון היא כל מלאכה לא תעשו, ואפילו צורך אוכל נפש אסור.

(חנוכת התורה)

בחדש השביעי באחד לחדש יהיה לכם שבתון זכרון תרועה מקרא קדש.

איתא במס' ראש השנה, מפני מה נאמר כאן שבתון זכרון תרועה, ואילו בפרשת פינחס לא נזכר שבתון, רק יום תרועה. אלא שכאן מדובר ביום טוב שחל בשבת ובפינחס מיירי ביום טוב שחל בחול. ויש להבין מדוע מדובר כאן ביום טוב שחל בשבת שאינו אלא במיעוט השנים. וגם צריך להבין למה נקרא כאן ראש השנה זכרון תרועה ובפרשת פינחס נקרא יום תרועה.

והנה, איתא במס' שבת, שבשנה שיצאו ישראל ממצרים היה ר"ח ניסן ביום חמישי, וא' דפסח יצא ביום חמישי. א"כ לפי הסימן א"ת ב"ש ג"ר, ראש השנה הוא ביום שחל ג' דפסח, דהיינו שבת. וגם מה שאמר המדרש שמשה רבינו ירד ביום הכיפורים שחל ביום ב', א"כ ראש השנה יצא בשבת. והנה, הרמב"ן אמר שכל הפרשיות שבחומש ויקרא נאמרו בסיני קודם חטא העגל ולצורך שעה, ואילו שבספר במדבר נאמרו לדורות.

ולפ"ז מיושב, שכאן מדובר על שנה ראשונה שיצאו ישראל ממצרים, שאז היה ראש השנה בשבת, וממילא נקט לשון שבתון, משא"כ בפרשת פינחס שהוא לדורות נאמר כפי מה שהוא ברוב שנים, דהיינו יו"ט שחל בחול. וגם מיושב הלשון זכרון תרועה, משום שאסור לתקוע בראש השנה שחל בשבת, וממילא כתיב זכרון תרועה, משא"כ בפרשת פינחס שהוא לדורות נאמר כפי מה שהוא ברוב שנים, דהיינו יו"ט שחל בחול, ולכן כתיב יום תרועה.

(פנינים משלחן גבוה)

ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפות תמרים.

איתא במדרש, ביום הראשון, ראשון לחשבון עוונות. וכבר דנו המפרשים היאך הוא יום ראשון לעוונות. ואמרו דכיון שבארבעה ימים מיום הכיפורים עד סוכוס עסוקים העם במצוות לא היה להם פנאי לחטוא. אבל זה דחוק, כי איך אפשר לומר שכולם אינם חוטאים כלל במשך ארבעה ימים. גם מה שאמרו חז"ל אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, א"כ גם העוסקים ועושים טוב עדיין חוטאים.

והנה, הגר"א מבואר ההבדל בין דין וחשבון. כי בדין מענישים האדם על עבירה שעשה, ובחשבון מחשבים על אותו זמן שחטא שהיה יכול לעשות מצוות במקומה, אמנם בחשבון זה הוא רק אם חטא במחשבה תחילה שאז נענש על מה שלא עשה מצוה במקומה. אבל בארבעה ימים של ערב סוכוס, הגם שאפשר שאנשים חוטאים, אבל מרוב עיסוקם במצוות אי אפשר שיחטאו במחשבה תחילה. לכן על חשבין בלבד אין דנים עד יום ראשון של סוכוס. ולפ"ז מדיוק הלשון

ראשון "לחשבון" עוונות, דהיינו שאינו ראשון לדין על עוונות בכלל, רק לחשבון עוונות, דהיינו מה שיכול לעשות מצוות בזמן החטא.

(פנינים משלחן גבוה)